

УДК 811.111'373'38:32

Діана Каліщук

ЛЕКСИЧНІ МАРКЕРИ КОНЦЕПТУАЛЬНИХ СТИЛІВ Б. ОБАМИ ТА ДЖ. БУША

Висвітлено основні проблеми теорії когнітивних стилів у вітчизняній та зарубіжній лінгвістиці, охарактеризовано відмінності у поняттях когнітивного та концептуального стилів. Концептуальний стиль розглядається як домінуючий спосіб концептуальної організації особистості, складний конструкт, який інкорпорує когнітивні стилі особистості, відбір мовних засобів, організацію мовлення. Охарактеризовано залежність між концептуальним та домінуючим стилями відносин у сім'ї, які мають стійкий вплив на когнітивні особливості індивіда. Встановлено, що концептуальні стилі різняться чисельними параметрами, як лінгвальними, так і соціальними, психологічними тощо. Описано лінгвальні критерії, які дають змогу розрізняти аналітичний та реляційний концептуальні стилі. Виявлено та проаналізовано лексичні маркери, які характеризують мовлення осіб, що володіють різними концептуальними стилями, такі як конкретність чи абстрактність мовлення, афективність, використання лінгвальних маркерів модальності тощо.

Ключові слова: концептуальний стиль, аналітичний концептуальний стиль, реляційний концептуальний стиль, лексичні маркери.

Постановка наукової проблеми та її значення. Аналіз досліджень цієї проблеми. Відношення до себе та навколишнього середовища, а також вибір та організація мовних засобів керуються певним набором правил, які прийнято називати індивідуальним когнітивним стилем особистості, в іншій термінології – особистісним стилем, когнітивним стилем, ідіостилем тощо.

Аналізу когнітивних стилів присвячено чимало праць вітчизняних та зарубіжних дослідників – Н. Ю. Безреброї, Д. Вейбера, Р. Гарднера, І. Майєрс, Дж. Клейна, Р. Коєн, М. Кожевников, Г. Віткина, С. Ханфман, М. О. Холодної, Г. Шлезінгера та ін. [1; 7; 10–12; 14–15; 18–19].

Кожній людині властивий свій когнітивний стиль. У широкому розумінні це поняття можна визначити як вибраний індивідом підхід до вирішення проблем, який характеризує поведінку особистості щодо певного кола ситуацій та змістових областей, незалежно від інтелектуального рівня індивіда, його компетенції [18, 31].

Поняття когнітивного стилю спочатку використовували лише у психології, звідки згодом прийшло у когнітивну та психолінгвістику. Перші експериментальні дослідження, які відкривали існування індивідуальних відмінностей у виконанні простих когнітивних завдань, що залучали сприйняття та категоризацію, датують кінцем 1940-х – початком 1950-х років. Одними із перших поняття когнітивного стилю почали використовувати Джордж Клейн та Герберт Шлезінгер [12; 13], яких цікавили можливі зв'язки між індивідуальними відмінностями у сприйнятті та особистістю. Дж. Клейн використовував термін «способи сприйняття» (“perceptual attitudes”) на позначення когнітивного стилю та розумів його як моделі (патерни) пристосування до зовнішнього світу, які регулюють індивідуальну когнітивну діяльність [12, 349]. Потужне експериментальне дослідження, яке відіграло ключову роль у подальшому розвитку теорії когнітивних стилів, здійснив Герман Віткін, метою якого було вивчити індивідуальні відмінності у сприйнятті та асоціювати їх із певними схильностями особистості [19].

В українській та російській психології поняття когнітивного стилю починають активно аналізувати у кінці 70-х років. У психології пізнавальних процесів на перше місце ставлять диференційно-психологічний аспект, тобто вивчення індивідуальної специфіки процесів опрацювання інформації, яку в загальному вигляді називають терміном «когнітивний стиль» [4]. Різні дослідники пропонують різні класифікації когнітивних стилів на зразок

імпульсивність – рефлексивність, полізалежність – полінезалежність, ригідність – гнучкість пізнавального контролю тощо, проте загальновизнаними вважаються такі риси когнітивного стилю як стабільність, стійкість, а також вікова постійність.

У вітчизняній лінгвістиці використовують такі поняття як когнітивний стиль, індивідуальний стиль автора, ідіостиль, ідіолект, і часто вони функціонують як синоніми. Дослідження когнітивного стилю, передусім, проводиться на матеріалі художнього дискурсу, поезики [1; 2], де його тлумачать як систему асоціативно-сміслових полів, що характеризують когнітивний рівень мовної особистості; як сукупність мовно-виражальних засобів, що виконують естетичну функцію та вирізняють мову окремого письменника з-поміж інших; як особливості концептуалізації світу автором і т. д. Класифікації стилів, як і визначення цього поняття, різняться залежно від підходу автора. О. С. Кубрякова, наприклад, пропонує визначати когнітивний стиль як бажаний підхід до вирішення проблеми, що характеризує поведінку людини щодо цілої низки ситуацій та змістових областей, незалежно від інтелектуального рівня індивіда, його компетенції [6, 79].

У кінці XX – на початку XXI ст. з'являються нові спроби об'єднати та систематизувати численні когнітивні стилі, в іншій термінології – виміри когнітивних стилів, у логічно послідовну та здатну до практичного застосування модель, головною ідеєю яких було те, що усі когнітивні стилі можна об'єднати навколо певних суперординатних осей [14, 473]. Наприкінці 50-х років минулого століття видатний американський соціолог Розалі Коен, аналізуючи залежність успішності студентів від їх індивідуальних особливостей, запропонувала називати осі, навколо яких об'єднується когнітивні стилі (які вона називає параметрами або критеріями), концептуальними стилями [9]. Концептуальний стиль, згідно із визначенням, запропонованим Р. Коен, це складний конструкт, який інкорпорує когнітивні стилі особистості, принципи відбору мовних засобів, організацію мовлення, ставлення до себе та навколишнього середовища [9, 832].

Р. Коен виокремлює два основних концептуальних стилі – аналітичний (analytic conceptual style) та неаналітичний (nonanalytic), який пропонує називати реляційним (relational conceptual style). Ці стилі виокремлено на основі даних, отриманих після проведення численних тестів, та врахування низки соціальних і психологічних характеристик особистостей. Р. Коен стверджує, що домінуючий спосіб концептуальної організації особистості – концептуальний стиль – пов'язаний та залежний від домінуючого стилю відносин у сім'ї, який визначається способом розподілу обов'язків серед членів родини та має стійкий вплив на когнітивні здібності індивіда [9, 830–832]. Аналітичний концептуальний стиль асоціюється із формальним стилем організації у сім'ї, тобто головні функції та обов'язки закріплено за членами родини залежно від статусу, який вони займають (formally organized family). Реляційний концептуальний стиль характерний для особистостей, які походять із сімей, де обов'язки не закріплено за певними членами родини, а періодично виконуються або розподіляються між усіма [9, 831]. Згідно зі спостереженнями Р. Коен, аналітичний концептуальний стиль більш характерний для білих американців, реляційний асоціюється переважно із афроамериканцями. Реляційний та аналітичний способи концептуальної організації особистості відображають низку розбіжностей, частина з яких полягає у відмінностях добору лексики та організації мовлення, інші стосуються широкого різноманіття міжособистісних та соціальних патернів поведінки і набутих цінностей, вірувань.

Мета і завдання статті. Дослідження, проведені Р. Коен, дали змогу виокремити низку критеріїв, за якими різняться способи відбору мовних засобів особистостями із різними концептуальними стилями. У нашому дослідженні ці критерії взято за основу для аналізу концептуальних стилів американських президентів Джорджа Буша та Барака Обами, а також взаємозв'язку між концептуальним стилем та особливостями побудови дискурсу окремого політика. Мета статті – виявити й проаналізувати лексичні маркери, які характеризують мовлення осіб із різними концептуальними стилями.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження.

Враховуючи походження Барака Обама та Джорджа Буша, які є представниками різних етнічних спільнот і, відповідно, різних світоглядів, ми припустили, що домінуючим концептуальним стилем Барака Обама є реляційний, а Джорджа Буша – аналітичний. Для перевірки цієї гіпотези ми опрацювали масив текстів, до яких входять промови, виступи, інтерв'ю обох політиків загальною кількістю приблизно 1 млн знаків для кожного з них.

Одним із критеріїв, який використовується для розмежування аналітичного та реляційного концептуальних стилів, є частотність використання лінгвальних маркерів модальності – візуальних, тактильних та аудіальних символів (предикатів). Існує залежність між домінуючою модальністю, у якій людина сприймає світ, та словами, якими це сприйняття виражається, які ще називають предикатами мовлення. Предикати формуються у людини на несвідомому рівні і є тими ключами, які надають можливість доступу до несвідомого в адресата, до його внутрішніх психічних процесів [3, 149–152].

Аналіз використання візуальних (*to see, to perceive, to observe, to view* etc.), аудіальних (*to say, to speak, to hear, to address, to shout, to express, to listen* etc.) і тактильних (*to touch, to feel, to contact, tactile, to handle, to hold* etc.) предикатів у фрагментах дискурсів Барака Обама та Джорджа Буша дав такі результати: в Б. Обама кількість візуальних і тактильних символів становить 43,4 % загальної кількості, у Дж. Буша – 33,2 %. Згідно із Р. Коен, мовлення осіб із реляційним концептуальним стилем характеризується значно ширшим використанням візуальних і тактильних символів (предикатів) порівняно з мовленням осіб із аналітичним концептуальним стилем. Тобто отримані результати дають змогу стверджувати, що концептуальний стиль Барака Обама тяжіє до реляційного, а Джорджа Буша – до аналітичного.

Оскільки доведено залежність концептуального стилю від типу сім'ї та сімейних стосунків, то, відповідно, одним із критеріїв розмежування аналітичного та реляційного концептуальних стилів індивіда, за Р. Коен, який був виокремлений через аналіз вербального вмісту, є залежність / незалежність від сім'ї (*dependent on their families as adults / reluctant to be dependent on their families*) [9, 846].

Ми проаналізували використання найчастотніших лексем, які входять до лексико-семантичного поля *family*, у дискурсах Барака Обама та Джорджа Буша, і виявили 1474 слововживання у дискурсі Б. Обама та 1127 – у Дж. Буша.

Найчастотнішою одиницею у дискурсі Б. Обама є *child* із синонімом *kid* та похідним *children* (388 випадків), наступною за частотністю є лексема *family* (305 випадків). У дискурсі Джорджа Буша найчастотнішими є одиниці *child* із синонімом *kid* та похідним *children* (298 випадків) та *home* (181 випадок). При доволі значній відмінності у частотності лексем простежуються також неабиякі розбіжності й у смисловому наповненні.

У Джорджа Буша висока частотність використання одиниці *child* пов'язана, передусім, із законом про реформування освіти *No Child Left Behind Act*, де значення цієї одиниці є абстрактним. У Барака Обама лексема *child* поєднується, в цілому, із присвійними займенниками *my, our, your*, що робить її конкретною та більше наближеною до адресата. На противагу одиниці *home*, яка часто вживана в дискурсі Джорджа Буша та здебільшого використовується у значенні *homeland*, найчастотнішою одиницею дискурсу Барака Обама є *family*, яка набуває конкретного смислу через поєднання із присвійними займенниками *your* (у більшості випадків) та *my*.

Конкретність / абстрактність мовлення – ще один із критеріїв розмежування концептуальних стилів. Конкретність властива особистостям із реляційним концептуальним стилем, абстрактність – із аналітичним. Кількість згадувань про членів власної родини, а не абстрактної будь-якої, – 73 в Барака Обама (вищий ступінь конкретності) проти 36 у Джорджа Буша (нижчий ступінь конкретності); до того ж про власних дітей Барак Обама згадує дев'ять разів, Джордж Буш – лише два, про бабусю Б. Обама згадує сім разів, Дж. Буш жодного разу.

не згадує про бабусю / дідуся. Мішель Обама представлена спочатку як дружина – *my wife, love of my life* (15 випадків із 34), а тоді уже як перша леді, наприклад:

[1] *My wife, Michelle, is there and she could give you a much longer list than I do. And most of the time, I learn it by asking her* [17].

Лора Велч, натомість, спочатку представлена як перша леді, а тоді дружина (лише два випадки із 32), наприклад:

[2] *And I am proud that the leader of this nationwide effort will be our First Lady, Laura Bush* [18].

Отримані результати доводять, що Б. Обама як носій реляційного концептуального стилю є більш залежним від сім'ї, ніж Дж. Буш як носій аналітичного концептуального стилю.

Наступним критерієм для розмежування концептуальних стилів є увага (чутливість) до локальних / глобальних характеристик – *sensitivity to parts / global characteristics* [9, 844]. У мовленні осіб із реляційним концептуальним стилем більша увага надається глобальним характеристикам. На рівні дискурсу ці відмінності можна простежити шляхом аналізу використання мовцями дискурсивних маркерів, концептуальним профілем яких є позначення локального або глобального відношення між сегментами дискурсу [5, 18].

За основу ми взяли парадигму дискурсивних маркерів, запропоновану С. В. Засєкіним [5], який виділяє три групи маркерів: семантичні (позначають відношення причини, наслідку, протиставлення, доповнення, темпоральності – *because, so, but, however, and, then* etc), прагматичні (позначають відношення підстави, висновку та контрасту – *because, since, so, then, but, still, thus* etc), топікальні (маркери інтродукції / реінтродукції топіка, відхилення від топіка, парадигматизації топіка, коментаря – *so, well, look, listen, I mean, you know, by the way* etc). Семантичні маркери співвідносять дві суміжні пропозиції, прагматичні є виразниками зв'язку між двома суміжними мовленнєвими актами. Ці дві групи маркерів – виразники локальної стратегії когерентності. Топікальні маркери утворюють глобальні когерентні відношення і функціонують як засоби тематичної організації дискурсу.

Ми проаналізували фрагменти дискурсів Б. Обама та Дж. Буша й отримали такі результати. У дискурсі Б. Обама частотність використання дискурсивних маркерів локальної стратегії когерентності дискурсу становить 77 % загальної кількості, у Дж. Буша – 85 %; кількість дискурсивних маркерів глобальної стратегії когерентності в Б. Обама – 23 %, у Дж. Буша – 15 %. Отже, у дискурсі Б. Обама як носія реляційного концептуального стилю частотність маркерів глобальної когерентності дискурсу є майже на 10 % вищою.

Наступний критерій для розмежування реляційного та аналітичного концептуальних стилів особистості – параметр *cognitive / affective*. За Р. Коен, особистості з реляційним концептуальним стилем характеризуються як *affective*, а особистості з аналітичним – як *cognitive*. На рівні дискурсу ці відмінності можна простежити шляхом аналізу використання обома політиками когнітивних та афективних дієслів (*cognitive / affective verbs*). Узавши за основу таксономію когнітивних / афективних дієслів, запропоновану відомим американським психологом Бенджаміном Блумом [8], ми відібрали когнітивні та афективні дієслова у фрагментах дискурсів Б. Обама та Дж. Буша. Загальну кількість дієслів у дискурсі кожного політика взяли за 100 %. У результаті ми отримали такі дані: у дискурсі Б. Обама кількість афективних дієслів становить 61 %, когнітивних – 39 %; у дискурсі Дж. Буша афективних дієслів – 42 %, когнітивних – 58 %.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, за маркерами, які характеризують мовлення осіб із реляційним концептуальним стилем (використання візуальних і тактильних предикатів, залежність від сім'ї, конкретність, чутливість до глобальних характеристик, ефективність мовлення), показники в Б. Обама вищі, ніж у Дж. Буша, і навпаки – за маркерами, які характеризують мовлення носіїв аналітичного концептуального стилю (використання аудіальних предикатів, незалежність від сім'ї,

абстрактність, чутливість до локальних характеристик, використання когнітивних дієслів), показники Дж. Буша вищі, ніж у Б. Обама.

Хоча наведений перелік лексичних маркерів концептуальних стилів не є вичерпним, проте отримані результати дають змогу стверджувати, що мовлення Б. Обама тяжіє до реляційного концептуального стилю, а Дж. Буша – до аналітичного.

Перспективою подальших досліджень є вивчення впливу концептуального стилю на особливості побудови дискурсу окремого політика.

Джерела та література

1. Безребра Н. Ю. Лінгвостилістичний та семантико-когнітивний аспекти поезії Е. Дікінсон / Н. Ю. Безребра : автореф. дис ... канд. філол. наук : 10.02.04 / Наталя Юріївна Безребра ; Київ. нац. лінгв. ун-т. – К. : [б. в.], 2007. – 24 с.
2. Болотнова Н. С. Коммуникативная стилистика художественного текста: лексическая структура и идиостиль / Н. С. Болотнова, И. И. Бабенко, А. А. Васильева и др. – Томск : Изд-во Том. гос. пед. ун-та, 2001. – 331 с.
3. Гируцкий А. А. Нейролингвистика : пособие для студ. вузов / А. А. Гируцкий, И. А. Гируцкий. – Минск : ТетраСистемс, 2010. – 192 с.
4. Егорова М. С. Генотип и среда в вариативности когнитивных функций / М. С. Егорова // Роль среды и наследственности в формировании индивидуальности человека. – М. : Педагогика, 1982. – 57 с.
5. Засєкін С. В. Дискурсивні маркери когерентності англомовного діалогічного тексту : когнітивний та прагматичний аспекти : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / Сергій Васильович Засєкін ; Київ. нац. лінгв. ун-т. – К. : [б. в.], 2001. – 20 с.
6. Кубрякова Е. С. Краткий словарь когнитивных терминов / Е. С. Кубрякова, В. З. Демьянков, Ю. Г. Панкрац, Л. Г. Лузина. – М. : Филол. фак. МГУ им. М. В. Ломоносова, 1997. – 245 с.
7. Холодная М. А. Когнитивные стили как проявление своеобразия индивидуального интеллекта : учеб. пособие для студ. спец. 02/04 КГУ им. Т. Г. Шевченко / М. А. Холодная. – К. : УМК ВО, 1990. – 75 с.
8. Bloom's Taxonomy Verb List [Electronic resource]. – 2007. – Access mode : <http://www.uni.edu/adp/documents/bloomverbscognitiveaffectivepsychomotor.pdf>.
9. Cohen R. Conceptual Styles, Culture Conflict, and Nonverbal Tests of Intelligence [Electronic resource] / R. Cohen // American Anthropologist. – 1969. – Vol. 71, № 5. – P. 828–856. – Access mode : <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1525/aa.1969.71.5.02a00040/pdf>
10. Gardner R. W. Cognitive Control of Differentiation in Perception Persons and Objects / R. W. Gardner, L. J. Loherenz, R. A. Shoen // Perceptual and Motor Skills. – 1968. – V. 26. – P. 311–330.
11. Hanfmann E. A Study of Personal Patterns in an Intellectual Performance / E. Hanfmann // Character and Personality. – 1941. – № 9. – P. 315–325.
12. Klein G. S. A Personal World through Perception / G. S. Klein // Perception: An Approach to Personality. – NY : Holt, Rinehart, & Winston, 1951. – P. 328–355.
13. Klein G. S. Perceptual Attitudes Toward Instability. I: Prediction of Apparent Movement Experiences from Rorschach Responses / G. S. Klein, H. J. Schlesinger // Journal of Personality. – 1951. – № 19 (3). – P. 289–302.
14. Kozhevnikov M. Cognitive Styles in the Context of Modern Psychology: Toward an Integrated Framework of Cognitive Style / M. Kozhevnikov // Psychological Bulletin. – 2007. – Vol. 133, № 3. – P. 464–481.
15. Myers I. B. Manual: A Guide to the Development and Use of the Myers-Briggs Type Indicator / I. B. Myers, M. N. McCaulley. – Palo Alto, CA : Consulting Psychologist Test, 1985. – 420 p.
16. State of the Union Address [Electronic resource] // Miller Center. University of Virginia. – 2005. – February 2. – Access mode : <http://millercenter.org/president/speeches/detail/4464>.
17. The Second Presidential Debate [Electronic resource] // Commission on Presidential Debates. – 2008. – October 7. – Access mode : <http://www.debates.org/index.php?page=debate-transcripts>.
18. Waber D. The Biological Boundaries of Cognitive Styles: A Neuropsychological Analysis / D. Waber // Cognitive Style and Cognitive Development. – Norwood, NJ : Ablex Publishing, 1989. – P. 13–35.
19. Witkin H. A. Cognitive Style: Essence and Origins / H. A. Witkin, D. R. Goodenough. – N. Y. : International Universities Press, 1981. – P. 1–141.

References

1. Bezrebra, Nataliia. 2007. "Linhvostylistychnyi ta Semantyko-Kohnityvnyi Aspekty Poetyky E. Dikinson". PhD diss., Kyivskyi Natsionalnyi Linhvistychnyi Universytet.
2. Bolotnova, Nina, et al. 2001. *Kommunikativnaia Stilistika Khudozhestvennogo Teksta: Logicheskaiia Struktura i Idiosstil*. Tomsk: Isdatelstvo Tomskogo Gosudarstvennogo Universiteta.
3. Girutskii, Anatolii. 2010. *Neirolingvistika: Posobiie dla Studentov*. Minsk: TetraSystems.

4. Yegorova, Maria. 1982. "Genotip i Sreda v Variativnosti Kognitivnykh Funktsii". *Rol Sredy i Nasledstvennosti v Formirovanii Individualnosti Cheloveka*. Moskva: Pedagogika.
5. Zasiakin, Serhii. 2001. "Dyskursyvi Markery Koherentnosti Anglomovnoho Dialohichnoho Tekstu: Kohnityvnyi ta Prahmatychnii Aspekty". PhD diss., Kyivskyi Natsionalnyi Linhvistychnyi Universytet.
6. Kubriakova, Yelena, et al. 1997. *Kratkii Slovar Kognitivnykh Terminov*. Moskva: Filologicheskii Fakultet MGU Imeni M. V. Lomonosova.
7. Kholodnaia, Marina. 1990. *Kognitivnye Stili kak Proyavleniye Svoeyebraziya Individualnogo Inteleka: Uchebnoye Posobiye dla Studentov Spetsialnosti 02/04 Taras Shevchenko KSU*. Kiev: UMK VO.
8. Google. 2007. Bloom's Taxonomy Verb List. <http://www.uni.edu/adp/documents/bloomverbscognitiveaffectivepsychomotor.pdf>
9. Cohen, Rosalie. 1969. "Conceptual Styles, Culture Conflict, and Nonverbal Tests of Intelligence". *American Anthropologist* 71 (5): 828–856. <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1525/aa.1969.71.5.02a00040/pdf>
10. Gardner, Robert Winslow, et al. 1968. "Cognitive Control of Differentiation in Perception Persons and Objects". *Perceptual and Motor Skills* 26: 311–330.
11. Hanfmann, Eugenia. 1941. "Study of Personal Patterns in an Intellectual Performance". *Character and Personality*, 9 : 315–325.
12. Klein, George Stuart. 1951. "A Personal World through Perception". *Perception: An Approach to Personality*, 328–355. New York: Holt, Rinehart, & Winston.
13. Klein, George Stuart, and Schlesinger, Herbert J. 1951. "Perceptual Attitudes Toward Instability. I: Prediction of Apparent Movement Experiences from Rorschach Responses". *Journal of Personality* 19 (3): 289–302.
14. Kozhevnikov, Maria. 2007. "Cognitive Styles in the Context of Modern Psychology: Toward an Integrated Framework of Cognitive Style". *Psychological Bulletin*. 133 (3): 464–481.
15. Myers, Ibrahim. 1985. *Manual: A Guide to the Development and Use of the Myers-Briggs Type Indicator*. Palo Alto, CA: Consulting Psychologist Test.
16. Google. 2005. "State of the Union Address". *Miller Center. University of Virginia*. <http://millercenter.org/president/speeches/detail/4464>
17. Google. 2008. "The Second Presidential Debate". *Commission on Presidential Debates*. <http://www.debates.org/index.php?page=debate-transcripts>.
18. Waber, Deborah. 1989. "The Biological Boundaries of Cognitive Styles : A Neuropsychological Analysis". *Cognitive Style and Cognitive Development*, 13–35. Norwood, NJ : Ablex Publishing.
19. Witkin, Herman Allen, et al. 1981. *Cognitive Style: Essence and Origins*. New York: International Universities Press.

Калищук Диана. Лексические маркеры концептуальных стилей Б. Обамы и Дж. Буша. Описаны основные проблемы теории когнитивных стилей в отечественной и зарубежной лингвистике, охарактеризованы отличия в понятиях когнитивного и концептуального стилей. Концептуальный стиль рассматривается как доминирующий способ концептуальной организации личности, как сложный конструкт, инкорпорирующий когнитивные стили личности, отбор языковых средств, организацию речи. Охарактеризована зависимость между концептуальным и доминирующим стилями отношений в семье, имеющие стойкое влияние на когнитивные особенности индивида. Установлено, что концептуальные стили отличаются многочисленными параметрами, как лингвистическими, так и социальными, психологическими и другими. Описаны лингвистические критерии, позволяющие различать аналитический и реляционный концептуальные стили. Выявлены и проанализированы лексические маркеры, характеризующие речь личностей, владеющих разными концептуальными стилями, такие как конкретность или абстрактность речи, аффективность, использование лингвистических маркеров модальности и другие.

Ключевые слова: концептуальный стиль, аналитический концептуальный стиль, реляционный концептуальный стиль, лексические маркеры.

Kalishchuk Diana. Lexical Markers of Conceptual Styles of Barack Obama and George Bush. In the article the main issues of the cognitive styles theory in Ukrainian and foreign linguistics have been highlighted, the differences between the notion of the cognitive and conceptual styles have been characterized. The conceptual style is treated as the dominating method of conceptual organization, as a composite construct that incorporates personal cognitive styles, language means selection and speech organization. The dependence between the cognitive style and dominant style of family relations, which influences cognitive peculiarities of a person, has been characterized. The lingual as well as social, psychological etc. differences between conceptual styles have been defined. The lingual criteria, that allow to differentiate between the analytic and the relational conceptual styles, have been described. The lexical markers that characterize the speech of people with different conceptual styles have been defined and analysed, namely concrete or abstract speech, affective speech, the use of lingual markers of modality etc.

Key words: conceptual style, analytical conceptual style, relational conceptual style, lexical markers.